

PAMĀTNĀ KNIHA

Pamätná kniha.

založená na slávnom zasedaní obecného
zastupiteľstva v prítomnosti p. notára,

v Brezolupoch, dňa 7. marca 1930.

Táto pamätná kniha, obsahuje 200 strán, skorom
dve sto strán.

Peter Rušňák
starosta

Menovaný Anton Lehocký učiteľ
obecnej ľud. školy v Brezdupoch, narodený
dňa 19. júna 1907. Som poverený od obecne-
ho zastupiteľstva, ako kronikár viesť túto,
pamätní knihu.

Obec Brezdupy jestvovala už v roku
1700. niekoľkými a biednymi familiami, ako
staré písma svedčia. Pánstvo ktoré tu jestvo-
valo, bolo vlastnosťou Baróna Linaito, za
ktorého sa ešte pánština odrábala. Tole vtedy
vfebarialistické, bolo zväčša veľa bŕovyná
krámi a tímim parasteni. Obyvatelia sa vtedy
neraobierali zolníctvom lebo ani nemohli pre
pánstvo vtedy tak zúriace. Živilí sa chovaním
oviec a furmanili na svojich koničkách, aby
nejak mohli si vyhladať kus chleba.

Obyvatelia tak biedni nemohli svo-
je majetky udržať tak v roku 1850 išlo viac
majetkov do predajni, ktoré ale tunajší obyva-
telia nemajúc penazi nemohli kúpiť. Vtedy
v roku 1853, pristáhovali sa sem Slerári,
zo Slierka, ktorý kúpili majetky ale tíer
biedne zo zaiiatku žili. Náboženstvo boli týchto
pristáhovali ev. a vyzn., ktoríet tunajší ob-

čania nemali moc radi, pretože tu boli obyvatelia len katolíci. Neskôr sa ale spriatelili a šli svoje. V roku 1860 bol už aj starosta zvolený zo pristáhovalcov Šlerákov menom Višelka.

V roku 1872. postavili si občania novú školu, lebo tá dnešná nemali, a museli navštevovať školu v susednej obci v Právočiaciach.

Občania majú radosť zo svojej novej krásnej školy, zamýšľali zas rímsko-katolíci na postavenie kaplnky, ktorej sa venoval najviac murársky majster menom Hainz, ktorý na ňu sám i tehlu pälil na krovine. Do stavania sa dali v roku 1881. ktorý rok bola aj vysvätená.

Pánstvo Baróna Linoiho neskôr prešiel jeho stat menom Graf Harkus, ktorý ho aj predal v roku 1911. Kúpily ho zas pristáhovalci od Porvárskej Bistice, tu ešte dnes poč menom „Homiaci“.

Potom, ak začal byť celkom iný život, pretože obyvatelia sa oddali roľníctvu, lebo pánstvo už nejestvovalo a nemali tak príležitosť si vyrobiť živobytie.

Kľúčoval sa ťažký kút a prirodňoval sa lepšie celý chotáň roľnícky nerov. Mnohí ľudia chodili do fabríky v Uhrovci kde si vyrobili pekný gros.

Obyvatelia všetci vo spoločnosti obsahovali, a tvorili malú dedinku obsahujúcej asi 30 úsiel, spoločne šli a roľníctvo sa zvládalo.

Táto spokojnosť našich obyvateľov dlho netrvala, v roku 1914 vypukla vďaka svetová, do ktorej museli všetci murári narukovať. Vďaka pivu dost dlhý čas jej koniec bol až v roku 1918. Vo pátku odpadli deväť murárov z našej obce. Murári vstúpili sa po rajatic a s fronty, chytali sa znovu do práce vo svojej už novej rodenej vlasti Republiky Československej.

Lavitaly už lepšie časy krásna úroda ľudia ukládali do svojich stodol srbia a mlátili, prišiel ale nešťastný deň 20. augusta 1920. Ohromný požiar zničil celú obec na rumy. Každému ostalo len to čo mal na sebe. Škoda ktorá sa mohla šacovať na 3000000 Korún.

Po ohni bola celá dedina jak nová krásne tíe už dost moderné domy sa začali stavať. Bolo treba aj dedinu dať do poriadku cestu, hracku. V tomto čase Starostom obce Matěj Rušl, ktorého ale občania nepovažovali za spoločného Starostu ale bol veľmi prisny a na chudobných ľuďoch, prečo ho aj chudobní ľudia nenávideli. Nestkončil ani svoj úrad romel. Po ňom nastúpil novorvolený Starosta Jozef Plášek, ktorý má veľkú rásľubný, že začal budovať hracku cez dedinu dal robiť studne a pracoval čo najlepšie so svojej úradnej stránky a stal sa vzorom všetkým budúcim starostom a občanom. Jeho úrad sa skončil v roku 1927.

Táto pamätná kniha založená bola p. 1930. Z neznámych dôvodov kronika riadne písaná nebola. Príčinou bude asi čiasté striedanie učiteľov na tunajšej škole, pretože v obci Brezolupy len učiteľ môže byť kronikárom.

Dňa 20. októbra ¹⁹³³ poverený som bol ja Ladislav Majerčík, učiteľ, aby som doplnil a viedol obecniú kroniku. V Brezolupoch byvam ešte len druhý rok. Som pôdák zo Simonovian, okres Popočany. Úloha moja nebude ľahká, zvlášť pri dopĺňaní kroniky, pretože obec a okolie plôkladne nepoznám. Budem sa však snažiť, aby som všetko vykonal čo najlepšie. Začínam dátumom poverenia.

Názov obec.

Uzmiňutím C. S. R. úradné meno obec bolo Brezolučby. Uzmiň mena sa pravdepodobne vysvetľuje z okolitých brezových hájov (lučov). V poslednej dobe (asi pred 2-3 rokami) názov obec bol úradne zmenený na Brezolupy.

Dejiny obec.

V Brezolupoch ako obec sa už dozvedá z p. 1700. Obyvateľstvo počtom nepatrne bolo hmotne biedne. Pôda bola z väčšej čiasti porastlá krovím, trnám. Malá čiast úrodný pôdy bola majetkom tunajšieho zemepána. Pôvodného obyvateľstva za dnešných časov kmer niet (až na dve tri rodiny). Rok 1850 bol pre

lunajších občanov katastrofálny. Majetky mnohých
a mnohých občanov sú rozpredané. Dôsledku toho
v r. 1853 sa do obec prisťahuje do obec značný po-
čet Slezákov. Keď si svoje postavenie v novom bydlí-
šti vedeli uhájiť, svedčí tá okolnosť, že 1860 mali
zo svojich radov starostu, obec.

Za najstaršiu budovu sa všeobecne uznáva
„Majer“, čo je pravdepodobne. Podľa istého poda-
nia na tomto „pánstve“ sa odraľaly roboty. Pa-
mätné stavby s pravom slova smyslu niet.

Starby.

Nemajú úradného pomenovanie. Miestne
názvy sú: Horný koniec, Dolný koniec, atď.

Ulice a nám.

Šurova tehla, najdu sa v stenách púťhou hli-
nou nabíjané, najnovšie sa používa tehly paleny.
Stavieb kamenných vôbec niet. Krytie je škridlicové,
etermitové, ojedinele slamou.

Stavebný ma

Cesty sú len poľné (dedinou vedie, dláždená
cesta). Jako dopravný prostriedok slúži výlučne voz-
ňahany konmi. Cesty vedú: na sever do Miezgovic, na
západ do Bánoviec^{n. B.}, na juh do Pravošic, Gy-
sočan a Nedasovic. Obec je bez železničnej sta-
nice a bez poštového úradu. Styl obyvateľstva so

Premárka a
Dost. kult. osv.

vzdelaným pvetom pomocou rádiových prijímačov miest.
(Obyvateľstvo chudobné.)

Obyvateľstvo obec.

Podľa posledného pčítania má obec 355 obyvateľov. Podľa náboženstva statistika vykazujú tieto rozbiedeni: rim. kat. 281, ev. aug. 74, podľa národnosti 355 Slovákov. Teda je obec čisto slovenská. Čiast Slovákov bola úplne asimilovaná najmä slovenským životom.

Zamestnanie.

V poľníctvo prinaležá 60%, zbytok sú väčšá remeselníci (najviac murárov, potom stolárov, kolárov a iné.) Rolníci spenážujú svoju výrobu hlavne v Bánoveciach ^{n/B.} a v Topolčanoch.

Vzdelanie obyvateľstva.

Analfabetov lemer miest (3-4 osoby). Najšá občania do r. 1872 navštevovali r. kat. školu v blízkych Pravoticiach. Zásluhou samostatných občanov postavená bola ob. ľud. škola v Brezolupech r. 1872. Učiteľstvo vystriedané na tejto škole, podľa ústneho podania, bolo s menším väčším, do konca žiadnym vzdelaním (učili tu oraj i obuvníci). Táto škola v r. 1932 rozšírená na dvojtriednu. Mimo toho najšá mládež v hojnóm počte navštevuje i školu mestiansku v Bánoveciach ^{n/B.} Ľud súčasne prejavu-

je porozumenie a záujem pre vzdelanie a vydobyt-
ky kultúry. Ruch stavebný počal ešte počiatočom
prvej polovice 20. storočia. Byly sa stavajú priestra-
nie, s veľkými obkollami, i z tvrdého materiálu,
čo do tejto doby bolo zriedkavosťou. Prejavuje sa
záujem a pochopenie pre divadlo, hudbu a spev.
Kniznice obecnej sa pomerne uspokojivo používajú, hlav-
ne za zimných večerov. Je však citelný nedostatok
kníh, jednac poučujúc, jednac literárno-zábav-
ných.

V poslednom čase sa prejavuje u mlá-
deže záujem o šport (kopaná, odbojová, plávanie a
iné). Pomerne v obci panuje čistota, poriadok a
hygienických opatrení sa dbá. Nedávno nákladom
obce bola priadená nádržka na vodu a kúpalisko,
hrístka pre deti i pre odrastlú mládež.

Telesná výchova
a zdravotnícke

Obecinnosť v malom rozsahu (príčina oheň, któ-
rú tu zburil 20. augusta 1920) v obci neví dat vôbec stvo-
mor marhulových, prechových, breskynových. Ostatné bež-
né druhy jaké sa pestujú na okolí sa najdu ojedine-
le. Ovocných sádov niet. Málo ovocia, čo je, sa pou-
žíva k priamemu použitiu.

Chotár obec

Glinitá, z čiastky humusovitá a vápenitá.

Slabšie pôdy.

Hnojenie: prevláda prirodzené, umelé hlavne pre fi-
nančné nesnádze menij používané. Najlepšie sa tu da-
rí pšenici (žito); pestuje sa ešte raž, jačmeň, ovos, zemiaky,
hojne strukovín, zeleniny, cukrovka málo. Na lúkach pa-
stie tráva kysela. V lesoch rastú stromy listnaté (dub,
buk, hrab, osika, breza, lieska, rakyta) a stromy ih-
ličnaté (smrek, borovica, modrín). Drevo sa z čas-
tky spotrebuje ako palivové, ako stavebný materiál,
v menšom rozsahu sa i vyváža.

Zvieratá v pô-
li a v lese.

Jelen, srna, damiel, diviak, liška, jazvec, za-
jad, reverička.

Ľtáci.

Bazant, jarabica, drozd (plavý, čierny), ďateľ,
straka, rana, kavka, sojka, kukučka, kaňa, jastrab.
Mimo týchto sú vrabei, sykorky, strnadi, stehlíci, cho-
choliši, škoriánci.

Chudobní občania zbierajú v lese drevo, huby
(hrúb obecný, masliak, rýdzik, kozák) a jahody. Z
jedovatých húb sa vyskytuje muchotrávka.

Pomenovanie je -
dvohlizňek časti
chotára.

Káhumie, Lúčky, Kostialovica, Krávnik, Myső-
vie, Lahnov, Krátke, Záhradky, Kostolník, Seč, Dulec,
Doliny, Brezina, Makovky, Kopaničky, Trchy, Kľa-
viny, Kráčiny, Chrib. Chotár susedí s chotárom pravi-

sickým na juhu, s vysočivanským čiastočne na juhu
a východe, s miezgovským na východe a na severe,
s bánovským na severe a na západe, s dolnonašti-
ckým na juhozápade.

Kopcovitý. Najvyššie položení miesto je pria-Ponch
má nad dedinou s názvom "Trehnica", najnižšie mie-
sto je od obei na východ s miestnym názvom "Láhvad-
ky".

Obec je takmer bez vody. Od severu tečie Vodst
jarčok menom Hydina, na vodu je však veľmi chu-
dobný; sú i roky, kedy za veľkých horúčosti takreč-
no vyschne. Obyvatelstvo sa bráni proti tomuto ne-
dostatku všemožne: sriadená je v obci cementová ná-
drž na vodu. Do vody žijú žaby, raci, užovky, zried-
kavejšie sú užovky. V poslednej dobe sa vyskytujú
na okolí Hydiny i púdaky.

Podiel je vtedy západné, severné (obore - Podubie
na dolina na sever). Čoďné srážky sú menšieho
rázu. Teplota ako na bližšom okolí. Stromy kvit-
nú počiatkom mája, žatva sa začína v polovici
júla.

Na sever od miestnej obec najvyššie je "Treh- Okolie p
nica". Najlepší bod orientačný. Zo spomenutého sta-

noviska videt najväčšiu časťku miestneho chotára, roz-
hlád siaha ďaleko na juh. Možno shliadnuť tieto
obce: Tysocany, Látkovec, Liviuské Opatovce, Livinn, O-
straticce, Bosany, Chynorany a ďaleké okolie. Oby-
vatelstvo susedných obcí je prevážne pr. kat., z čiasťky ev.
a. v. Pomer miestneho obyvateľstva so susedným je dobrý

nerasní bohat-
stos.

Malé, kamenolom významu podružného. Ba-
ní met.

Zvyky a obyčaje.

Na Tianoce: Na Štedrý večer dávajú sliedkam
hrach, aby dobre miesly. Stromy obväzujú proviazkami,
budú vraj lepšie rodiť. Dievčence lejú na Ondreja a na
Štedrý večer plov. Dľa toho, čo sa ktorej vyleje súdca, za
koho sa vyda'. Na pr. niektorej sa vyleje puža, tá sa vraj
vyda' za záhradníka. Po utierni chodia dievky na vodu.
Keď ide nazpäť a počuje z niektorej strany psa bre-
chat, tam sa vraj vyda'. Na Štedrý večer o pol noci
sa vraj rozprávajú zvieratá a voda sa premená na
zlaté zrnka. Kto sa na Štedrý večer postí a večer
vyjde na povä, uvidí tam niekedy zlatú ovčku.

Na Větku noc: Na Kvelnú nedelu nosievaly
dievčence morem. Spravily z handier parnu a pri
pravily ju na palicu. Chodily z domu do domu a
spievaly

Morenica krásna,
kde si husi pásala?
Na zelenej lúke,
stratila som kľúče.
Dajte vajce jeduť, dve,
na kraslice obidve.

Tak pochodily po celej dedine a navyberali mnoho vajec. Nakoniec zamierly morenicu na potok a utopily ju.

Na železný štortok sypú mládenec dievčom medzi dve mravce. (Znač toho, že príde oblievať.)
Na veľký piatok zovčasu ráno sa chodia ľudia na potok umývať, aby boli cez celý rok zdraví a čerství.

Zvyky v biele: Keď mnoho prší, dávajú gazdiny von lopatu a škrablo, aby prestalo pršať. Hromí-li moč, vtedy dávajú do okien hromniční sviečky, aby do domu neprišli hromy.

Pred vyhonom dobytká: Deň pred tým, jak sa má dobytok prvý raz vyhnúť na pasú, zakopá pastier na prichon starú petaz. Na druhý deň ženie dobytok a posviaca h.o.

Zvyky pri stavbe: Keď vystavajú murári dom, dajú naň kytku puži a potom majú plomás.

Ohni: Bežal hore dedinou zajač, bude ho-
ret.

O hviezdach: Keď leli' hviezda, ľudia ho-
voria, že niekto umre.

Porekadla' a povesnosti: Studený máj, vstá-
dole raj. Maty ľady ľime, ak ich nachodi', ak nie, sám
ich robi'. Medardova kvapka štyriat' dní kvapká'.

Mimo toho majú ľudia a povesnosti rôzne
mienky. Hovorí, že sľahal prvýkrát zahrnu', odliat' vždy
príjde búrka. Keď koho' kikirikajú', bude pršať atď.

Liečivé rastliny.

Plúcnik, lekárske, centária, jahodové listie, har-
mančok, kamilka, lipový kvet, myšaci chvost, repik, ma-
terina duška, podbel.

Milý čitateľu kroniky, v týchto niekoľkých
stranách snažil som sa opísať vznik obce, polohu obce,
život občanov, zvrhu bytosti pri rôznych príležitostiach,
atď. Snažil som sa napísať to, čo bolo v mojej moci.
Ještlí som voláčo vynechal, alebo nedostatočne opísal,
vyhradzujem si, aby som to nekoršie mohol dopísať.

Jako som už v kronike spomenul, poznám
obec a okolité obce dokonale. Tiež rôzne udalosti v obci a
v okolí vše, dozvedám sa len od ľudí. Preto budem

ich zaprisoat tarc, jaak sa ich dozviem.

20. augusta 1920 zúril v Brezolupech obrovský ^{Poziar}
požiar, ktorý zničil skoro celú obec. Oheň bol tarc veľ-
ký, že ľudia zo susedných pohoria prišli úbohým Brezo-
lupanom pomáhať. Neznámy fotografista dedinu zho-
penú tiež sdfotografoval. Podarilo sa mi sohnat 2 obia-
ky zhozenej dediny a preto ich tu prikladám.

Oheň mal katastrofálne následky. Mnohí ľudia zostali na dlhší čas bez prístrešia, dlhší čas vraj bývali niekde pod inou budovou miestnej školy. Poneváž mnohí domy mali drevené povaly, požiar zničil i vnútorné zariadenie, šatník, periny a pod. Podľa rozprávania i zásoby potravín (múka, fazuľa, masť) mnohým zhořely. Niektorým len to ostalo čo mali na sebe počas požiaru. Preto mnohí po požiaru boli nútení prosiť pod pytaním, aby hladom nezahynuli. Samosobou, že po požiaru začalo sa s výstavbou nových domov. Múry tiež sa museli opraviť, poneváž boli po požiaru poškodené. V tunajšej obci je aj urbársky spolok. Je majiteľom dost veľkého komplexu lesov. Práve v dobe požiaru bola veľká časť tohoto lesov porastená peknými borami a dubami. A poneváž občania boli predobrí, prvým bol len Jozef Plásek, lesný úrad dovolil občanom čiastku lesov vyhrubať. Občania toto drevo mali použiť na výstavbu domov, čo sa i stalo. Samosobou ešte i tak sa neruše všetci občania sa zadlžili, poneváž stavebný materiál bol vtedy veľmi drahý. Občania po požiaru museli sa veľmi namáhať, aby svoje majetky udržali. Preto pilne pracovali a tie čo dobru prácu zaslúžili, na sezónnu prácu do Čiech leu aby sa mohli dlžobu striasť. Ináč by sme mohli povedať, že občania stali veľmi pracovití a šetriť. Ba ja

sa poveráva - po požiari prestala pa v Brezolupoch pit.
Ktorí boli rýchlejší a štátnejší dlžobu splatili hneď a
mnohí veru ešte i dnes cítia jej ťažkosti.

Ináč obec teraz vyzera' dost' plánu. Domy sú ako Svajpomoc pr.
kľetky. Najväčšiu zásluhu na tom budú mať asi naši (tu - stavba do
najši) murári. V Brezolupoch sa totiž ľahko postaví dom. mod.

Murári jeden druhému pomáhajú. Stava' sa obyčajne na jar,
alebo na jeseň, vtedy murári nepracujú. Samosebou, že mu-
riári pracujú jeden druhému darmo, ba nielen murári, ale
aj povozníci vozia tehlu darmo. Keď stavia druhý mu-
riár, pomáha pa aj tomu.

Mimô pomenutého už veľkého požiaru, pamäta-
jú najstarší ľudia ešte dva menšie požiare. Prvý bola asi
okolo roku 1900 vo Winklerovskom dvore a druhý požiar za-
príčiniť blesk. Ten bol vraj neskôršie vo dvore Viselkó-
vom (Paulovom). Pri obidvoch požiaroch bolo použité
starej ručnej striekačky, ktorá bola vraj zarúpená
p. 894-5 (dľa vedenia starého ryhtára Ondreja
Valacha). Striekačka bola malá a vôbec nevyhovs-
ovala. Ďalší požiar bol potom už v roku 1922 v
miaci decembri, kedy zhorela vo Valaclovskom dvore
(u starého ryhtára) pajta. Pri týchto požiaroch ne-
jestoval v Brezolupoch hasičský sbor. Až 25. januára

Ďalšie požiare
a význam hasič-
ského sboru.

1925 bol hasičský sbor založený. Samosebou, že až po
tolkých požiaroch sa občania k tomu rozhodli. Stav
muzstva bol 32 a prvým veliteľom bol Ján Valach
(Ragau). Hasičská výzbroj a striekacia bly zročia-
tku v stave nedostatčnom. Zato však už p.

mal možnosť hasičský sbor zväčšiť, keď Jánovi Va-
lachovi (Rag.) zhorel na Trávníku kozol nevymláče-
ného obilia. Dňa 3. januára 1929 nastala zmena ve-
lení. Za veliteľa bol zvolený Jozef Valach (Vinkler). Aby
hasičské náradie mohlo byť riadne uložené, postavil si
sbor na jar 1932 hasičské skladisko. Stavbu previedol
murársky majster Antonín Exler. Nateraz len toľko o
vzniku a pôsobení sboru. Neskôr sa k nemu vrátíme.

niečo o páusťve
baróna Sinaiho.

Podľa rozprávania starších občanov najmä
niečo o páusťve baróna Sinaiho. Brezolupecký majer
náležal ~~na správu páusťve v B...~~ Rad-
depo do tej aj obec zročiatku bola len majerom. Starí
občania tvrdia, že ich otcovia a dedovia pamätajú ešte
odrábanie páusťvy. Robilo sa 3 dni na páusťve a 3
dni na prajom. Avšak aj neskôr, keď bly robly zroč-
sené, odrábalo sa. Táto robota bola však za drevo. Keďci
občania si mohli brať z páusťvej hory drevo. D...

rozdeľovali podľa pece. Každý si mohol nabrat koš-
koš pčel. V páustve sa veľmi neprakticky pracovalo.
Keď už aj stroje jestvovaly, všetky práce sa robily ru-
čne. Ľudia spomínajú, že sa celú zimu mlätievalo ce-
pani. Zárobku bolo vraj dost. Dalej pchovali v páu-
stve množstvo oviec (500 - 600), ktoré ^{šli} išli v terajšom kú-
stolníku a Brezinu. Spoločné majera boli veľké salaše.
Od r. 1885 - 1897 bolo páustvo v prenájme u žida
Steinera. Vtedy vraj zomrel jeden pluk za podozrivý
pokolnosti. Mal ho vraj žid ubiť. Bola prevedená aj
súdna pitva, avšak veď nejaká zaspala. Páustvo
jestvovalo až do r. 1911, kedy prišli prisťahovalci zo Sta-
rej Bystriče ^{pri záhlaví} a páustvo odkúpili.

Z Horniakov prišli štyri podimníci: Klamica Ján, Matúš Belák, Ján Hamidžiar a Štefan
Kviat. So sebou doniesli aj kus horniackeho zivota. Im
kroj, nárečie, výživa a obrábanie pôdy. Obrábal pôdu
nevedeli a tomu sa museli učiť od hunajského obyvateľ-
stva. Odkúpili teda budovy celého „Majera, všetky
páustve pozemky a pasienok „Brezinu“. O rok neskôršie,
r. 1912 Ján Klamica svoj diel predal Peterovi Rosovi
z Radlíc a on sám sa odsťahoval do Veľkých Bielíc.

Prisťahovalci z
Bystriče.

Rozprávanie
pánstva p. 1911.

Priťahovalci sa najviac plynulým prispôbili, ostali dobrí poľníci a dnes už tvoria istú časť ob-
čianstva. Páncke lesy oddúpili piati brezolupski občania.
(Je to „Sec“ a Kostolník).

Nič s svet-
vy vojny.

Stá rozprávanie J. Ondreja Valacha, st. ry-
chtára, oznámenie o mobilizácii prišlo do Brezolup pánst. Kne-
sa dalo vybudovať a ľudia s pota placom utiekali domov.
Jas všade, i tu cez vojnu medarilo sa dobre. Chlapi nebo-
li doma, pôdu nemal kto obrábať. Rekviácie bývaly vel-
mi časté, medzi nimi každý 14 dní. S dobytkom sa chodilo
na rekviáciu do Bánovie. Samosebou, že ľudia potraviny
schovávali jas vedeli. Niektorí do lesov, do hnoj, do ze-
me zahorovali, takže sa potraviny mnohokrát aj ska-
zily. Ináč, kto nemal potraviny doma, mohol kupovať len
na cedulky. Vobei sa popisalo, kde je koľko duší a tam sa
cedulky rozdeľovali. Aj ma tabáku a na „pálenie“ da-
vali cedulky. Keď nebolo tabáku, fajčili sa dubové, ale-
bo bukove šuštie. Hladu bolo dost, ale zato ziadna ná-
kazlivá choroba neživila. Aj v Brezolupoch sa upiso-
valy pôžičky, kto upísal mal všade „prednosť.“ Drahota
ako všade, bola veľká. Vo vojne boli všetci schopní ob-
nia. Mnohí boli ranení a mnohí aj padli. Padli ti-